KOMISJONI RAKENDUSOTSUS (EL) 2018/1136,

10. august 2018,

mis käsitleb riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmeid ning varase avastamise süsteeme seoses riskiga, et kõrge patogeensusega linnugripiviirus võib levida metslindudelt kodulindudele

(teatavaks tehtud numbri C(2018) 5243 all)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse nõukogu 20. detsembri 2005. aasta direktiivi 2005/94/EÜ linnugripi tõrjet käsitlevate ühenduse meetmete ning direktiivi 92/40/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta, [1] eriti selle artiklit 3 ja artikli 63 lõiget 3,

ning arvestades järgmist:

(1) Lindude gripp ehk linnugripp on lindude nakkav viirushaigus, millesse võivad nakatuda ka kodulinnud. Kodulindude nakatumisel linnugrippi avaldub haigus peamiselt kahes vormis, mida eristatakse viiruse virulentsuse järgi. Madala patogeensusega haigusvorm põhjustab tavaliselt ainult kergeid nähte, samas põhjustab kõrge patogeensusega vorm enamiku kodulinnuliikide puhul lindude väga suurt suremust. Kõnealusel haigusel võib olla tõsine mõju kodu- ja metslindude tervisele ja kodulinnukasvatuse tasuvusele.

(2) Direktiivis 2005/94/EÜ on sätestatud minimaalsed tõrjemeetmed, mida kohaldatakse selle haiguse puhangu korral kodulindude või muude tehistingimustes peetavate lindude suhtes ja teatavad ennetusmeetmed linnugripi seireks ja varaseks avastamiseks.

(3) Metslinnud, eelkõige ränd-veelinnud on madala patogeensusega linnugripi looduslikud peremeesorganismid, kes kannavad hooajalise rändeliikumise ajal viirust edasi ilma, et see neil avalduks. Alates 2005. aastast on kõrge patogeensusega linnugripi (KPLG) alatüübi H5 viirused olnud võimeline nakatama rändlinde, kes võivad levitada viirusi kaugele teistele mandritele.

(4) Linnugripi viiruste ja eelkõige kõrge patogeensusega linnugripi viiruste esinemine metslindude seas kujutab endast jätkuvat ohtu kõnealuste viiruste otseseks ja kaudseks sissetoomiseks kasvandustesse, kus peetakse kodulinde ja muid tehistingimustes peetavaid linde, eriti lindude rände ajal, ning on oht, et viirused levivad nakatunud lindudega kasvandustest muudesse kasvandustesse ning põhjustavad märkimisväärset majanduslikku kahju.

(5) Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) võttis 14. septembril 2017 vastu põhjaliku linnugrippi käsitleva teadusliku arvamuse, [2] milles kinnitati, et rangetel bioohutusmeetmetel on tähtis osa selles, et ära hoida kõrge patogeensusega linnugripi viiruste levikut metslindudelt kodulindudele ja muudele tehistingimustes peetavatele lindudele (EFSA 2017. aasta arvamus).

(6) EFSA 2017. aasta arvamuses loetletakse kõige olulisemad bioohutusvõtted, mida tuleb pidevalt täita kodulinnukasvandustes, sealhulgas väikestes põllumajandusettevõtetes. Arvamuses märgitakse, et kodulinnukasvanduste puhul kehtivad teatavad üldised bioohutusvõtted, kuid parima kaitse saavutamiseks tuleb eksperdinõule tuginedes võtta arvesse iga kasvanduse erijooni.

(7) EFSA 2017. aasta arvamuses hinnati ohtusid, mis võivad põhjustada kõrge patogeensusega linnugripi viiruse levikut kodulinnukasvandustesse ja määratleti sellised ohud, nagu näiteks kodupartide ja -hanede pidamine koos muude kodulinnuliikidega, ning teatavad ohtudega seotud tegevusalad, nagu näiteks kodulindude pidamine uluklinnuvarude taastootmiseks, ning tehti ettepanekud selliste ohtude vähendamiseks.

[1] ELT L 10, 14.1.2006, lk 16.
[2] The EFSA Journal 2017; 15(10): 4991.

(8) EFSA 2017. aasta arvamuses esitati järeldus, et metslindude passiivne seire on kõige tõhusam vahend kõrge patogeensusega linnugripi viiruste esinemise varajaseks avastamiseks metslindude seas, kelle puhul kõrge patogeensusega linnugripi viirused põhjustavad suremust, ning soovitati metslindude sihtliikidelt proovide võtmist ja laboris analüüsimist. Euroopa Toiduohutusamet avaldas seejärel metslindude sihtliikide loetelu oma linnugripi alases teaduslikus aruandes, mis kiideti heaks 18. detsembril 2017 ([1]).

(9) 22. märtsil 2018 heaks kiidetud EFSA teaduslikus aruandes ([2]) on märgitud, et seni ei ole teada, et inimesi oleks nakatunud viirusesse A(H5N8) ega ka hiljuti tekkinud viirustesse A(H5N5) ja A(H5N6), mis kuuluvad viiruse A(H5) monofüleetilisse rühma 2.3.4.4 ja mille ümberkorraldatud genoom sisaldab kohalikelt Euroopa viirustelt pärit geeni N5 või N6. Viiruseid A(H5N8), A(H5N5) ja A(H5N6) peetakse valdavalt linnuliikidele kohanenud viirusteks.

(10) Veel on EFSA 2017. aasta arvamuses märgitud, et teatavas epidemioloogilises olukorras võib olla asjakohane, et liikmesriik tugevdab ajutiselt teatavaid ennetusmeetmeid sellise koha ümbruses, kus on leidnud kinnitust kõrge patogeensusega linnugripi viiruse nakkuse esinemine kas metslinnul või metslinnu väljaheites; seda tuleb teha eelkõige selleks, et hinnata, kas viirus on levinud linnukasvandusse ja kas on võetud piisavaid bioohutusmeetmeid viiruse sissetoomise ärahoidmiseks.

(11) Linnugripi viirusega kõige ohustatumate linnupopulatsioonidega tegelemiseks ja käesolevas otsuses sätestatud meetmete tulemuslikkuse tagamiseks tuleks võtta teatavaid linnukasvandustele suunatud ennetusmeetmeid.

(12) Komisjoni rakendusotsuses (EL) 2017/263 ([3]) on sätestatud riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmed, millega saab vähendada riski, et kõrge patogeensusega linnugripiviirused levivad metslindudelt kodulindudele, milleks takistatakse nende linnupopulatsioonide vahelisi otseseid ja kaudseid kokkupuuteid; samuti on seal sätestatud, et liikmesriigid peavad määrama oma territooriumil kindlaks need alad, kus on eriti suur risk kõrge patogeensusega linnugripi viiruse levimiseks kodulinde või muid tehistingimustes peetavaid linde pidavatesse kasvandustesse (edaspidi „suure riskiga piirkonnad“), võttes muu hulgas arvesse epidemioloogilist olukorda ja täpsustatud riskitegureid. Kõnealust rakendusotsust kohaldati kuni 30. juunini 2018. aastal.

(13) Rakendusotsuses (EL) 2017/263 sätestatud meetmed tuleks seega läbi vaadata, võttes arvesse jooksvat epidemioloogilist olukorda kodulindude, muude tehistingimustes peetavate lindude ja metslindude seas liidus ja kõnealuse riskiga seotud kolmandates riikides, EFSA 2017. aasta arvamust ja sellele järgnenud teaduslikke aruandeid linnugripi kohta ning liikmesriikide kogemusi, mis on saadud seoses kõnealuses määruses sätestatud meetmete rakendamisega.

(14) Kuna kõrge patogeensusega linnugripiviirusse nakatunud metslinnud põhjustavad jätkuvat ohtu ning jätkuvalt on taudi puhkemise risk kodulinde või muid tehistingimustes peetavaid linde pidavates kasvandustes, tuleks käesolevas otsuses kehtestada ajakohastatud meetmed, mille puhul on arvesse võetud rakendusotsuse (EL) 2017/263 läbivaatamise tulemusi.

(15) Rakendusotsuse (EL) 2017/263 rakendamise käigus omandatud kogemused näitavad, et on vaja teha teatavaid erandeid riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmetest, et liikmesriigid saaksid kohandada oma meetmeid vastavalt epidemioloogilise olukorra muutumisele.

(16) Käesoleva otsusega ettenähtud meetmed on kooskõlas alalise taime-, looma-, toidu- ja söödakomitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Seoses riskiga, et metslinnud võivad levitada kõrge patogeensusega linnugrippi linnukasvandustesse, sätestatakse käesolevas otsuses riskimaandamismeetmed, teatavad tugevdatud bioohutusmeetmed ja varase avastamise süsteemid ning meetmed, mille abil suurendatakse linnukasvanduste omanike ning teiste kodulindude sektoris hõlmatud inimeste teadlikkust sellistest riskidest ning vajadusest rakendada või tugevdada ettevõtete bioohutusmeetmeid.

([1]) EFSA Journal 2017;15(12):5141.
([2]) EFSA Journal 2018;16(3):5240.
([3]) Komisjoni 14. veebruari 2017. aasta rakendusotsus (EL) 2017/263, mis käsitleb riskimaandamis- ja bioohutusmeetmeid ning varase avastamise süsteeme seoses riskiga, et metslindudelt võib kõrge patogeensusega linnugripiviirus levida kodulindudele (ELT L 39, 16.2.2017, lk 6).

Artikkel 2

Mõisted

Käesoleva otsuse kohaldamisel kehtivad direktiivi 2005/94/EÜ artiklis 2 esitatud mõisted.

Artikkel 3

Kõrge patogeensusega linnugripi viiruste leviku suure riskiga piirkondade kindlaksmääramine

1. Liikmesriigid määravad kindlaks oma territooriumi osad, kus on eriti suur risk kõrge patogeensusega linnugripi viiruste levimiseks linnukasvandustesse (edaspidi „suure riskiga piirkonnad“), võttes arvesse:

a) kõrge patogeensusega linnugripi viiruste linnukasvandustesse sissetoomise riskitegureid, eriti

   i) linnukasvanduste paiknemist liikmesriikide sellistes piirkondades, kus on lindude rändeteed või puhkekohad rändeteedel pärast liitu saabumist, eelkõige kirde- ja idapiirkonna rändeteedel;

   ii) linnukasvanduste lähedust niisketele aladele, tiikidele, soodele, järvedele, jõgedele või merele, kus rändlinnud, eelkõige hanelised ja kurvitsalised, võivad koguneda ja teha vahepeatusi;

   iii) linnukasvanduse paiknemist piirkonnas, kus rändlindude ja eriti veelindude asustustihedus on suur;

   iv) kodulindude pidamist välitingimustes, kus metslindude ja kodulindude vahelisi kokkupuuteid ei ole võimalik piisaval määral ära hoida;

   v) praeguseid ja varasemaid avastatud kõrge patogeensusega linnugripi viiruste nakkusi kodulindudel, muudel tehistingimustes peetavatel lindudel ja metslindudel;

b) riskitegureid kõrge patogeensusega linnugripi viiruste levimiseks linnukasvanduste siseselt ja nende vahel, eelkõige juhul kui:

   i) linnukasvandus paikneb kohas, kus selliste kasvanduste, eriti välipidamisega hane-, pardi- ja muude kodulindude kasvanduste tihedus on suur;

   ii) kodulindude veokite ja inimeste liikumissagedus ettevõtte sees ja ühest ettevõttest teise on suur ning kui muud otsesed ja kaudsed kontaktid kasvanduste vahel on sagedased;

c) Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) ning riiklike ja rahvusvaheliste riskihindamisasutuste korraldatavaid riskihindamisi ja teaduslikku nõustamist seoses metslindude kaudu leviva kõrge patogeensusega linnugripiviiruse olulisusega;

d) direktiivi 2005/94/EÜ artikli 4 kohaselt korraldatud seireprogrammide tulemusi.

2. Liikmesriigid tagavad, et kodulindude valdkonnaga seotud sidusrühmi, sealhulgas väikesi kasvandusi, teavitatakse kõige sobivamal viisil lõike 1 kohaselt määratletud suure riskiga piirkondade paiknemisest.

3. Liikmesriigid jälgivad ja vaatavad korrapäraselt läbi suure riskiga piirkondade ulatust ja paiknemist.

Artikkel 4

Riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmed

1. Liikmesriigid jälgivad pidevalt epidemioloogilist olukorda oma territooriumil, arvestades kodulindude, muude tehistingimustes peetavate lindude ja metslindude seas teistes liikmesriikides ja kolmandates riikides avastatud kõrge patogeensusega linnugripist tulenevat riski, ning ka artikli 3 lõike 1 punktis c osutatud riskihindamist.

2. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid ja teostatavaid meetmeid, et vähendada suure riskiga piirkondades kõrge patogeensusega linnugripi viiruste levikut metslindudelt kodulindudele.

3. Riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmeid võetakse eesmärgiga, et ära hoida metslindude, eelkõige rändveelindude otseseid ja kaudseid kokkupuuteid kodulindudega, eelkõige partide ja hanedega.

4. Sõltuvalt lõikes 1 osutatud epidemioloogilise olukorra hinnangust keelavad liikmesriigid suure riskiga piirkondades järgmise tegevuse:

a) partide ja hanede pidamine koos teiste kodulindudega, välja arvatud juhul, kui

   i) viiruse sissetoomise oht on vähene tänu kasvanduse erijoontele ja võetud riskivähendusmeetmetele, mida pädev asutus peab piisavaks või

   ii) pädev asutus kasutab kodulindude liike (välja arvatud pardid ja haned) oma tingimustel sentinellindudena;

b) kodulindude pidamine välitingimustes, välja arvatud juhul, kui

   i) kodulinnud on kaitstud metslindudega kokkupuute eest võrkude, katuste või rõhtselt paikneva kanga või muu asjakohase vahendiga või

   ii) kodulindudele antakse neile ette nähtud sööta ja jooki sisetingimustes või varikatuse all, mis takistab piisavalt metslindude ligipääsu ja hoiab ära metslindude kokkupuute kodulindudele mõeldud sööda ja veega;

c) välitingimustes asuvate veehoidlate kasutamine kodulindude jaoks, välja arvatud juhul, kui see on vajalik teatavate kodulindude heaolu seisukohast ja kui kodulinnud on piisavalt kaitstud metslindude eest;

d) kodulindudele vee varumine metslindudele ligipääsetavatest pinnaveekogudest, välja arvatud juhul, kui vett töödeldakse nii, et on tagatud linnugripi viiruste toimetuks muutmine;

e) kodulindude ja muude tehistingimustes peetavate lindude kokkutoomine turgudele, näitustele, väljapanekutele ja kultuurisündmustele, välja arvatud juhul, kui selliseid üritusi korraldatakse ja juhitakse nii, et on vähendatud miinimumini viiruse leviku oht võimalike nakatunud lindudega teistele lindudele;

f) haneliste ja kurvitsaliste seltsi kuuluvate peibutuslindude kasutamine; välja arvatud juhul, kui seda tehakse direktiivi 2005/94/EÜ artikli 4 kohaselt korraldatud linnugripi seireprogrammide, teadusprojektide, ornitoloogiliste uuringute ja pädeva asutuse poolt heaks kiidetud muu tegevuse raames;

g) uluklinnuvarude taastootmiseks ettenähtud kodulindude vabalt loodusesse laskmine; välja arvatud pädevate asutuste loal tingimusel, et:

   i) selline tegevus on eraldatud teistest kasvandustest ning

   ii) uluklinnuvarude taastootmiseks ette nähtud kodulinnud on viroloogiliselt kontrollitud vastavalt otsuse 2006/437/EÜ ([1]) lisas heaks kiidetud linnugripi diagnostika käsiraamatu IV peatüki punktile 4a ning igast tootmisüksusest 48 tundi enne vabaks laskmist võetud proovist tehtud analüüs on andnud negatiivse tulemuse linnugripi suhtes.

5. Liikmesriigid võivad meetmete korrapärase läbivaatamise alusel vastavalt artiklile 5 laiendada või piirata sellise erandi kasutamise ulatust ja kohaldamisaega, riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmeid, millele on osutatud lõikes 4.

6. Liikmesriigid kutsuvad üles kodulindude sektorit toetama riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmeid käsitlevate koolituste korraldamist kodulinnukasvanduste omanikele linnukasvanduste eripära arvestavate bioohutuskavade koostamise ja bioohutusmeetmete seire edendamiseks.

Artikkel 5

Suure riskiga piirkondasid käsitlevate riskimaandamis- ja bioohutusmeetmete säilitamine ja läbivaatamine

1. Liikmesriigid säilitavad artikli 4 lõike 4 kohaselt rakendatud meetmeid suure riskiga piirkonnas nii kaua, kuni püsib kõrge patogeensusega linnugripi viiruse sissetoomise ja leviku suurenenud oht nende territooriumil.

2. Liikmesriigid vaatavad artikli 4 lõike 4 kohaselt võetud meetmeid korrapäraselt läbi, et neid muuta ja kohandada vastavalt epidemioloogilisele olukorrale, eelkõige vastavalt metslindudest tulenevatele ohtudele.

([1]) Komisjoni 4. augusti 2006. aasta otsus 2006/437/EÜ, millega kiidetakse heaks nõukogu direktiiviga 2005/94/EÜ ette nähtud diagnostikakäsiraamat seoses lindude gripiga (ELT L 237, 31.8.2006, lk 1).

3. Liikmesriigid tuginevad lõikes 2 osutatud läbivaatamisel järgmiste asjaolude hindamisele:

a) metslindude haigustega seotud olukorra muutumine, epidemioloogiline kõver, mis iseloomustab uute nakatumiste arvu ajaühikus, positiivsete ja negatiivsete tulemuste registreerimine ning nakatumiste dünaamika;

b) paiksete liikide ja rändlinnuliikide esinemine, eelkõige linnugripi seire sihtliikide osas;

c) kõrge patogeensusega linnugripi puhangute esinemine kodu- ja muude tehistingimustes peetavate lindude seas, eelkõige seoses viiruse esmase sissetoomisega metslindudelt;

d) kõrge patogeensusega linnugripi avastamine kodu- ja muude tehistingimustes peetavate lindude ja metslindude seire käigus;

e) kõrge patogeensusega linnugripi viiruse alatüüp/alatüübid, viiruse areng ja võimalik seos inimeste tervisega;

f) kõrge patogeensusega linnugripi epidemioloogiline olukord metslindude, kodulindude ja muude tehistingimustes peetavate lindude osas ümberkaudsete liikmesriikide ja kolmandate riikide territooriumil ning EFSA, riiklike ja rahvusvaheliste riskihindamisasutuste läbiviidud riskihindamised;

g) käesolevas otsuses kehtestatud meetmete rakendamise tase ja tõhusus.

Artikkel 6

Teadlikkuse suurendamine

Liikmesriigid tagavad selliste meetmete võtmise, millega suurendatakse teadlikkust kõrge patogeensusega linnugripi viiruse kasvandustesse sissetoomise ohust kodulindude valdkonnaga seotud sidusrühmade seas, sealhulgas väikesed kasvandused, ning tagavad nende varustamise kõige asjakohasema teabega riskimaandus- ja tugevdatud bioohutusmeetmetest, mis on sätestatud artiklis 4, eriti sellistest meetmetest, mida tuleb võtta suure riskiga piirkondades, viisil, mis sobib kõige paremini sellise teabe esitamiseks neile.

Liikmesriigid suurendavad oma tegevuse kaudu elusloodusega seotud rühmade, sealhulgas ornitoloogide, linnuvaatlejate ja jahimeeste teadlikkust.

Artikkel 7

Kodulinnukarja puhul kasutatavad varase avastamise süsteemid

1. Liikmesriigid võtavad kasutusele varase avastamise süsteemid või tugevdavad selliseid süsteeme, mis võimaldavad linnupidajatel teatada pädevale asutusele kiiresti kõigist kõrge patogeensusega linnugripi esinemise nähtudest linnukarjas, mida peetakse suure riskiga piirkonnas asuvas linnukasvanduses.

2. Lõikes 1 osutatud süsteemide puhul võetakse arvesse asjakohaste näitajatena, mis viitavad haiguse võimalikule esinemisele, vähemalt söögi ja joogi tarbimise ning munatootmise olulist vähenemist, tuvastatud suremust ning kõiki kliinilisi nähtusid või lahangul tuvastatavat koekahjustust, mis võivad viidata kõrge patogeensusega linnugripi viiruse esinemisele, võttes arvesse kõnealuste näitajate varieerumist eri kodulinnuliikude ja tootmisviiside puhul.

Artikkel 8

Metslindude seire tõhustamine

1. Liikmesriigid tagavad, et metslindude populatsioonides tehakse tõhustatud järelevalvet ning surnud või haigete lindude edasist seiret kooskõlas direktiivi 2005/94/EÜ artikli 4 lõike 2 kohaselt vastuvõetud suunistega, mis on sätestatud metslindudel esineva linnugripi järelevalveprogrammide rakendamist käsitleva komisjoni otsuse 2010/367/EL ([1]) II lisas.

2. Liikmesriigid võivad suunata metslindude proovide võtmise ja laboratoorse analüüsimise metslinnuliikidele ja geograafilistele piirkondadele, mille puhul ei ole kõrge patogeensusega linnugripi viirusi seni esinenud.

([1]) Komisjoni 25. juuni 2010. aasta otsus 2010/367/EL kodu- ja metslindude seas läbiviidavate linnugripi järelevalveprogrammide rakendamise kohta liikmesriikides (ELT L 166, 1.7.2010, lk 22).

Artikkel 9

Täiendavad ajutised meetmed selleks puhuks, kui on leidnud kinnitust metslindude nakatumine kõrge patogeensusega linnugrippi

1. Kui on leidnud kinnitust kõrge patogeensusega linnugripi viiruse olemasolu proovides, mis on võetud ühelt või mitmelt metslinnult või nende väljaheitest, ning kui on kindlaks tehtud suurenenud oht viiruse sissetoomiseks kasvandusse või on suurenenud oht inimeste tervisele, võtavad liikmesriigid sellise leiu ümbruses täiendavaid ajutisi meetmeid, mis hõlmavad järgmist:

a) riskimaandamis- ja tugevdatud bioohutusmeetmed vastavalt artiklile 4;

b) metslindude seire tõhustamine kooskõlas artikliga 8;

c) vajaduse korral epidemioloogilised uuringud ja kasvanduste külastused, sealhulgas asjakohasel juhul proovide võtmine ja analüüside tegemine kõrge patogeensusega linnugripi viiruse suhtes;

d) varase avastamise süsteemide juurutamine ja tõhustamine kooskõlas artikliga 7.

2. Liikmesriigid võivad piirata mõne lõikes 1 osutatud meetme rakendamist, kui pädev asutus on seisukohal, et kõrge patogeensusega linnugripi viiruse leviku tõenäosus on tühine liikmesriigi territooriumi teatud osades või teatud tüüpi kasvandustes.

Artikkel 10

Nõuete täitmise ja teabega seotud kohustused

1. Liikmesriigid korraldavad järelevalvet selle üle, kuidas kodulinnukasvanduste omanikud ja kodulindude sektor rakendavad käesolevas otsuses sätestatud meetmeid.

2. Liikmesriigid teatavad komisjonile ja teistele liikmesriikidele alalise taime-, looma-, toidu- ja söödakomitee raames käesoleva otsuse täitmiseks võetud meetmetest.

Artikkel 11

Adressaadid

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 10. august 2018

Komisjoni nimel

komisjoni liige

Vytenis ANDRIUKAITIS